

Høringssvar

«Høring om Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser»

innsendt av Per Erik K. Brodal, kapellan i Bragernes menighet

Høringstema 1: Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten

1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke? Mange av elementene i gudstjenestereformen var allerede i bruk i Bragernes menighet da gudstjenestereformen kom. Det som trolig er en direkte konsekvens av gudstjenestereformen er en økt bruk av evangelieprosjon, intinksjon og medliturger.

1b: Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

Det som har vært en av de positive konsekvensene av gudstjenestereformen er en økt refleksjon rundt nattverden og en økt nattverdfrekvens i flere menigheter. Dette bør det for øvrig arbeides videre med, slik at det i alle menigheter i Den norske kirke er normalordningen at hovedgudstjenesten inneholder nattverd.

Det er også positivt at det synes å være en større refleksjon om gudstjenesten blant flere i Den norske kirke nå enn tidligere.

Den brede involveringen i gudstjenestereformen synes ikke å ha fungert etter intensjonen. Det er de som allerede har et spesielt engasjement for gudstjenestearbeidet som også har involvert seg i arbeidet med reformen.

Det store frislippet, med basis i begrepene *fleksibilitet* og *stedegengjøring*, har gitt noen uheldige utslag, der man i for stor grad har fjernet seg fra en felles og gjenkjennelig liturgi i Den norske kirke. Dette til tross for at messens ordo er blitt tydeliggjort gjennom arbeidet med gudstjenestereformen.

1c: Hvilke av de momentene som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

I det liturgiske arbeidet i Den norske kirke bør vi bestrebe oss på å gå videre i økumenisk retning. Den liturgiske kompetansen hos de kirkelige medarbeidere innenfor alle tjenestegrupper bør styrkes. Og ikke minst bør Den norske kirkes trosopplæring i mye større grad gjenspeile og føre inn i den liturgiske praksis som ordning for hovedgudstjeneste for Den norske kirke legger opp til. Barn og unge bør gjennom trosopplæringen føres inn i den liturgiske rikdom og den gudstjenesteordningen de vil møte dersom de kommer på høymesser/familiemesser andre søndager gjennom året enn de gudstjenestene som er knyttet til trosopplæringstiltakene.

Det er særdeles viktig at det – også i en situasjon med eventuelt færre stillinger i Den norske kirke – legges opp til at hovedgudstjenestene skal være et prioritert område for alle

tjenestegrupper, slik at det kan jobbes grundig og kvalitetsmessig godt med disse. Hovedgudstjenesten på søndager og helligdager er pulsslaget i kirken, og den kilden alt vi gjør springer ut fra og skal lede inn til. Dette bør i enda større grad enn nå tydeliggjøres. En reduksjon i gudstjenestetilbudet som følge av nedgang i gudstjenestesøkning vil neppe snu en eventuell negativ trend. Snarere tvert imot. Derimot er erfaringen flere steder, blant annet hos oss i Bragernes menighet, at et grundig, visjonært og kvalitetsmessig godt arbeid med gudstjenestene, samt en regelmessig gudstjenestefrekvens (aller helst hver søndag og helligdag), har positive konsekvenser for gudstjenestesøkningen. Det samme har en tydelig prioritering av den kirkemusikalske virksomheten i menigheten, ikke minst korarbeidet.

Det kunne også med fordel vært utarbeidet en veiledning for liturger og medliturger når det gjelder liturgiske gester og handlinger. Det er positivt at noe allerede er tydeliggjort i rubrikkene i *Justert ordning for hovedgudstjenesten*, men det ville vært fint med en veiledning som går lenger enn dette og er noe mer detaljert.

1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester? Jeg ser det som positivt at man ønsker å tydeliggjøre gjenkjennelse i hovedgudstjenestene i Den norske kirke – uavhengig av hvor man er. Samtidig er det viktig at de enkelte menigheter kan bevare og videreføre sitt særpreg innenfor en felles ordo.

Høringstema 2: Almennelige bestemmelser for hovedgudstjenesten

Høringsspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas (jf. Almennelige bestemmelser)? Hva bør endres? Har ingen forslag til endringer.

Høringstema 3: Justeringer i hoveddel I Samling

Høringsspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd? Jeg støtter forslaget om å ikke lenger ha samlingsbønnen som obligatorisk ledd. Dette har ikke fungert godt slik ordningen har vært frem til nå. Lokalt hos oss har vi praktisert dette ganske fleksibelt, og har stort sett bare hatt samlingsbønn ved familiemesser.

Høringsspørsmål 3 f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringsforslaget? Setningen «Guds barmhjertighet er stor», som foreslås som fast innledning til syndsbekjennelsen bør være valgfri, slik at den kan benyttes av og til, men ikke ved enhver hovedgudstjeneste. Liturgien er allerede ordrik, og det bør være veldige gode grunner for å tilføye flere ord. Jeg opplever at denne setningen er ment å mildne syndsbekjennelsen noe, men ser ikke behovet for dette.

Høringsspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd? Jeg støtter forslaget om å gjøre Dagens bønn

til et obligatorisk ledd, siden dette er i tråd med økumenisk praksis. Samtidig kunne det vurderes om det ved enkelte tilfeller kan gjøres unntak. Det kunne for eksempel stå: «Bønnen fremsies eller messes normalt i alle hovedgudstjenester, men kan erstattes av en annen egnet bønn eller utelates ved enkelte gudstjenester.»

Høringsspørsmål 3 j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3? Muligheten for å utelate Kyrie ved enkelte hovedgudstjenester bør bevares.

Høringstema 4: Justeringer i hoveddel II Ordet

Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

Det bør fortsatt være mulig å ha menighetssvaret «Gud være lovet» etter tekstlesningene. I tillegg bør det være mulig å ha varianten «Lovet være du, Kristus» etter evangelielesningen. Å fjerne svarleddet etter tekstlesningene er frata menigheten mulighet til å gi sin tilslutning til teksten. Jeg opplever at dette står i sterk kontrast til kjerneordet *involvering* i gudstjenestereformen.

Jeg støtter forslaget om at evangelielesningen *skal* innledes med *Halleluja* eller *Tractus* og avsluttes med en respons i form av *Halleluja*, *Tractus* eller *salm*.

Jeg vil sterkt oppfordre Kirkerådet å få utarbeidet en *Evangeliebok*, som kan benyttes ved evangelieprosesjon. Det gir ikke mening å bære *Kirkeårets tekster* i *evangelieprosesjonen* og/eller *inngangsprosesjonen*. Med den økte bruken av evangelieprosesjon, som er et av de flere positive resultatene av gudstjenestereformen, mener jeg det er på tide at Den norske kirke får en *evangeliebok*.

Jeg støtter ikke forslaget om å kunne avslutte prekenen med ordene «Lovet være Gud, vår skaper, frigjører og livgiver. Amen.» Skal denne formen kunne benyttes som avslutning på prekenen, bør den stå sammen med den klassiske betegnelsen på treenigheten som Fader, Sønn og Hellig ånd (jfr. punkt 3 Hilsen).

Praksisen med å enkelte søndager sette opp en annen tekst enn evangelieteksten som pretekst bør avvikes, slik at det alltid prekes over evangeliet. De øvrige tekstene kan selvsagt inkluderes i prekenen, selv om den har sin basis i evangeliet.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III Nattverd

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon og med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersranken? I Bragernes menighet bruker vi i all hovedsak intinksjon som utdelingsform, enten ved én eller flere stasjoner. Samtidig bestreber vi oss på å jevnlig ha mulighet til altergang med knefall og særkalker. Erfaringen vår er at økt bruk av intinksjon har senket terskelen for å delta i nattverden.

Vi har også de senere årene hatt nattverd på konfirmasjonsgudstjenestene, noe som har vært en god og meningsfull erfaring.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått.

Jeg støtter forslaget om å videreføre formen «All jorden er full av *din* herlighet» i Sanctus, med bakgrunn i den kirkelige tradisjon der hele nattverdbønnen er rettet til Faderen.

Jeg mener ordet *legeme* konsekvent bør erstattes med ordet *kropp* i hele nattverdliturgien. Dette innebærer at endringen også bør gjøres i *tilsigelsesordene* etter utdelingen. Ordet *legeme* har ingen naturlig plass i vårt språk lenger. I den grad det benyttes, omtaler det alltid noe dødt. Ordet *kropp* er et ord som ligger nærmere dagligtalen og i større grad understreker inkarnasjonen. Jeg er uenig i påstanden om at bruken av ordet *legeme* i understreker en reverens. Jeg mener at å bruke ordet *kropp* i større grad tar inkarnasjonen og Kristi konkrete og reelle nærvær i nattverdelementene på alvor.

Jeg ser ingen grunn til å gå over fra å benytte ordet *beger* i stedet for *kalk*, selv om dette benyttes i den nye bibeloversettelsen. Jeg tror ikke ordet *beger* kommuniserer noe umiddelbart mer forståelig enn *kalk*. I den grad folk forbinder ordet *beger* med noe, vil det trolig være pappbeger eller plastbeger, og den assosiasjonen kan jeg ikke se at skulle være spesielt relevant. Ordet *kalk* er dessuten innarbeidet i nattverdliturgiene og – ikke minst melodiene og messetonene. Jeg mener at ordet *kalk* lyder bedre språklig, poetisk og «sanglig» enn *beger*.

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige i at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet? Jeg støtter fullt ut at takkofferet nå inngår som en del av nattverdliturgien. Dette understreker også forbindelsen mellom nattverdhandlingen og det diakonale oppdraget vi har som kirke, og viderefører praksisen fra oldkirken. Vi bringer frem våre gaver (brød, vin og penger) til Gud. Noe benyttes til nattverdhandlingen, mens resten deles ut til de fattige.

Høringsspørsmål 5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringsforslaget?

Det er bra at det tydeliggjøres at bordet dekkes under offertoriesalmen, at brød og vin gjerne kan stå på et annet bord og hentes derfra, og at alteret ryddes *før* takkebønnen.

Det er bra at det foreslås at menigheten svares *Amen* etter fredshilsenen i tilsigelsesordene. Samtidig oppleves det som inkonsekvent at flere menighets svar ellers i hovedgudstjenesten foreslås fjernet. Se svar på *Høringsspørsmål 4*.

Jeg skulle gjerne sett at vi fikk enda flere kirkeårsprefasjoner, gjerne knyttet til enkelte dager i kirkeåret.

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønnene

Høringsspørsmål 6: Gi gjerne kommentarer eller endringsforslag til nattverdbønnene?

Generelt for alle nattverdbønnene ønsker jeg at vi beholder ordet *kalk* i stedet for ordet *beger*. Se *Høringsspørsmål 5b*. Det er også bra at det tydeliggjøres hvilke ledd som eventuelt kan fremsies av andre enn hovedcelebranten. Utover dette har jeg følgende kommentarer til endringene:

Nattverdbønn A: Ingen kommentarer.

Nattverdbønn B: Endringene i nattverdbønn B synes unødvendige, siden de ikke har noen teologisk betydning. I tillegg opplever jeg at språket i bønnen blir mindre poetisk og gir en dårligere flyt. Siden det til denne bønnen allerede finnes en gjennomkomponert messetone, skulle dette – på bakgrunn av det jeg skriver over – tilsi at nattverdbønn B videreføres uten de foreslåtte endringene.

Nattverdbønn C: Ingen kommentarer.

Nattverdbønn D: Epiklesen «La din hellige Ånd komme over brødet og vinen og over oss» fremstår som dårlig formulert og mindre poetisk enn opprinnelig formulering.

Nattverdbønn E: Ingen kommentarer.

Nattverdbønn F: I «Johannesordningen» bør det ikke gjøres større endringer enn de helt nødvendige språklige endringene (*kropp* i stedet for *legeme* osv.), siden dette ødelegger flyten og det poetiske i denne nattverdbønningen. I tillegg vil det med de foreslåtte endringene gjøres større endringer i messetonen.

Nattverdbønn G: Ingen kommentarer.

Høringstema 7: Justeringer i hoveddel IV Sendelse

Høringsspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV. Sendelse?

Det kunne gjerne i rubrikken under *Postludium/Utgangsprosesjon* understrekes at postludiet har som funksjon å ledsage menigheten ut av kirken og at man på denne måten kan unngå opplevelsen av postludiet som frittstående musikk som menigheten skal sitte og lytte til. Det skal selvsagt være anledning til å bli sittende og lytte, for de som ønsker det.